

RESTAURATIEPLAN

“Historische aanleg De Horte”

juli 2024

[redacted] (Groenwacht Nederland)

'inzicht in beheer als sleutel tot behoud'

Groenwacht Nederland - Beheeradvies
Kleermakersgilde 57
8253 HA DRONTEN

www.groenwachtnederland.nl

Opdrachtgever:

Landschap Overijssel
Poppenallee 39
7722 KW
Dalfsen

www.landschapoverijssel.nl

Inhoud

Inleiding & doelstelling	pag. 3
Plangebied	pag. 4
Restauratieve elementen	pag. 6
Herstel voorplein	pag. 8
Herstel voorwand Het Hof	pag. 11
Herstel aankleding parkoostzijde huisplaats	pag. 11
Herstel zichtassen achterpark	pag. 11
Herstel laandeel oprijlaan	pag. 11
Herstel erf koetshuis	pag. 11

Inleiding & doelstelling

Ten zuiden van de Vecht tussen Dalfsen en Zwolle ligt een keten van buitenplaatsen. Opgebouwd vanuit de grootschalige ontginningen zijn zij door de tijd ontwikkeld tot een mengvorm van inrichting voor nuttig gebruik met daarin een sterke nadruk in de kern op het gebruik voor vermaak.
Buitenplaats De Horte, beheerd door Landschap Overijssel, vormt daarin het westelijke uiteinde van de doorlopende aanleg van lanen vanaf Dalfsen. De lanen op de buitenplaats hebben steeds het formeel patroon van blokken behouden. Waar dit op andere buitens bij de verlandschappelijking werd verlegd is hier die “nieuwe” stijl vooral doorgevoerd in de vorm van slingerende en bewust beplante wandeling door de boskavels.
Toch is te zien dat de oprijlanen naar het hoofdhuis wel een bewuste aankleding kregen. Het kader om het tuineiland ten noorden van het huis kent een zeer afwisselende beplanting, waarbij opvallend zelfs gewisseld werd tussen de begeleiding aan beide zijden van de laandelen. Een deel van de oprijlaan vraagt na bereiken van haar eindstadium om vervanging. Daarbij zou behoud van die kenmerkende afwisseling leidend moeten zijn.

De directe aankleding direct tegen het hoofdhuis is in de 19e eeuw wel bewust omgevormd naar de landschappelijke stijl. Het formele karakter werd doorbroken door aanleg van een serie organisch gevormde wandelpaden. Dit is in historisch onderzoek toegewezen aan architect Blum. Van deze omvorming zijn helaas geen tekeningen behouden gebleven. Nu ook hier een deel van de beplanting sleets raakt en op haar einde komt is de herkenning van de bewuste exemplaren de leidraad voor noodzakelijke ingrepen.

In dit rapport worden enkele elementen die vragen om onderhoud groter dan dagelijks beheer uitgewerkt in een maatregelenplan. Daarbij is de gedachte dat deze onderdelen door eenmalig groot ingrijpen weer aansluiting vinden bij het bedoelde 19e -eeuwse beeld. Daarbij is bewust uitgegaan van de gedachte van behoudend ingrijpen, passend bij het tijdsbeeld en waar mogelijk gebaseerd op voorkomende historische beelden. Deze laatste zijn echter altijd van ver na de vermoedelijke omvorming waardoor ook bekende foto’s en luchtfoto’s een beeld geven van onderdelen die toen al in een eindstadium van ontwikkeling waren.

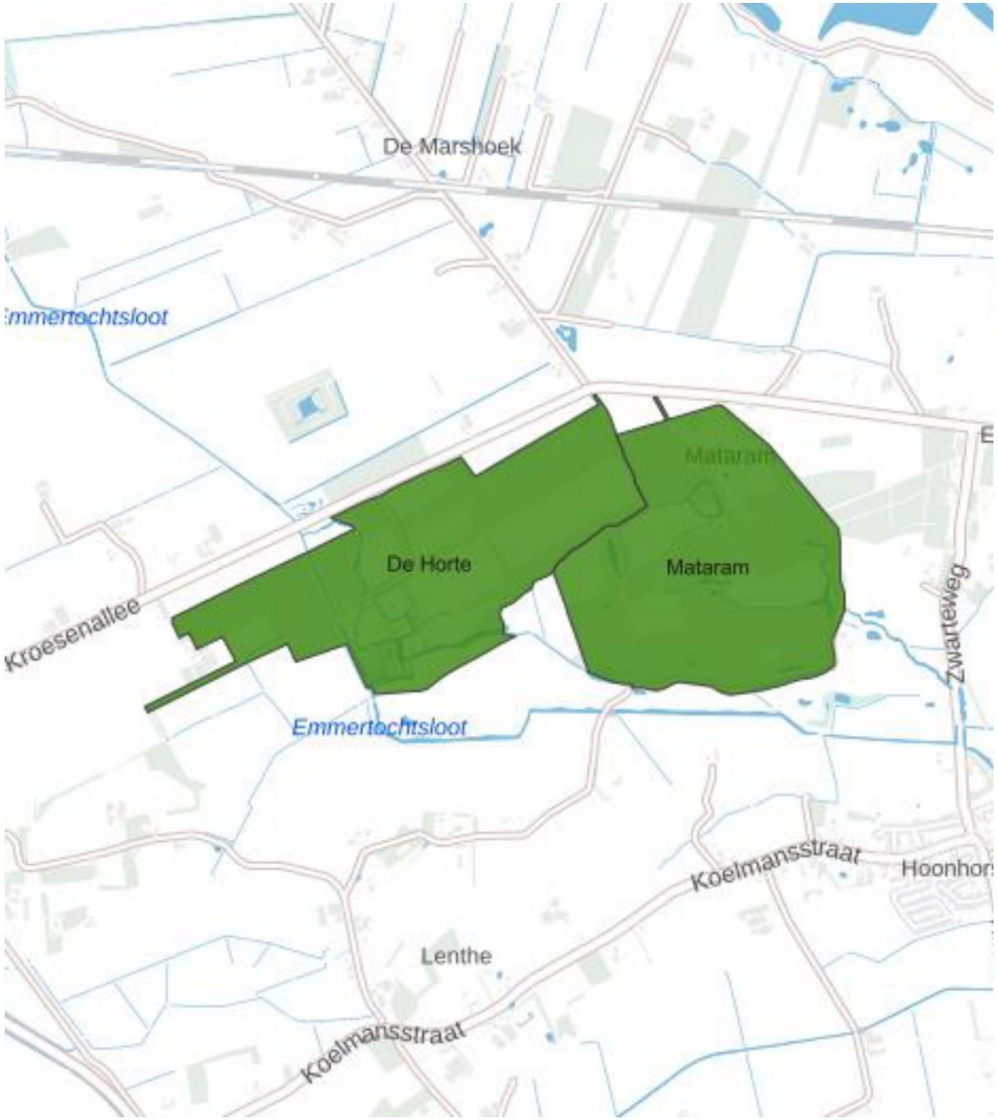
[redacted]

Dronten, 22 juli 2024

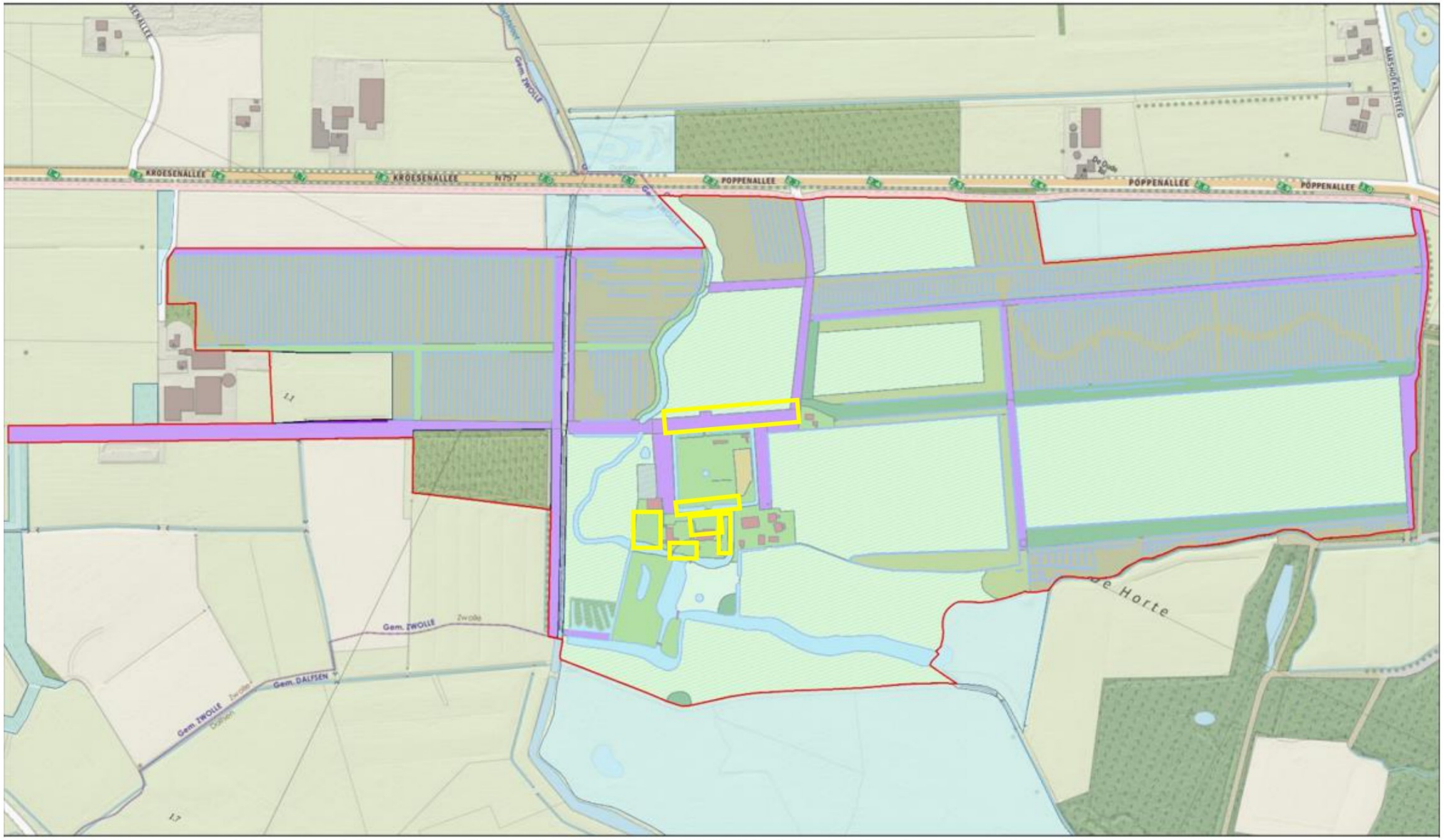
Plangebied

Historische buitenplaats De Horte bestaat uit een grootschalige ontginningsaanleg. Grotendeels nog in de formele stijl van bossen en weiden doorsneden door lanen. Bijzonder element daarbinnen is de Emmertochtsloot als waterverbinding.

Ondanks het handhaven van deze strakke verkaveling heeft er binnen de vlakken wel een ontwikkeling plaats gevonden in door de eeuwen ontwikkelde tuinstijlen. Meest opvallend daarvan is de bewaard gebleven laag uit de landschappelijke periode. Direct om het hoofdhuis als een landschappelijk park met een uitbreiding in het Engelse werk als wandelpark op de eilanden aan de zuidwestzijde. Naar buiten als aanleg van de wandeling over slingerende paden door de parkbossen en langs de beekloop ten noorden van het huis.

Grens beschermde buitenplaats De Horte (bron: RCE).

De vakken-afdelingenkaart van de beschermde buitenplaats, met in paars de structuur van lanen. Uitgelicht de restauratieve elementen.

Restauratieve elementen

Algemeen
Let op dat in veel gevallen de Wet natuurbescherming vraagt om een degelijke check op de voorgestelde ingrepen. Vanwege haar Europese karakter overstijgen de hiervoor noodzakelijke maatregelen onze nationale wetgeving aangaande restauratie!

1. herstel voorplein

Het voorplein van de Horte kent een vrij sobere invulling uit een rondgaand rijpad met daarin een medaillon beheerd als gazon afgezet met enkele zwerfkeien. Helaas is de historische inrichting uit de formele periode niet overgeleverd, maar op oude foto's is te zien dat dit in lijn met overige buitenplaatsen het voorplein een bewuste sierwaarde kende uit bewuste (exotische) beplanting.
Na midden vorige eeuw is de toegang tot het huis versoberd geraakt. Het pad door de oprijlaan is geasfalteerd en het plein werd na lang beheerd te zijn geweest als onverharde leembaan afgestrooid met grof grind. In de praktijk blijkt dat niet te voldoen omdat het grind geen stabiel bed vormt en zich verplaatst naar de gazons. Het is noodzakelijk de toplaag van het grind te stabiliseren en op te sluiten. Daarbij bijzondere aandacht voor behoud van de vorm van het medaillon.

Op het talud met de gracht om de binnentuin aan de noordzijde een relict uit de formele aankleding in de vorm van een rij (lei-)linden. Deze bomen zijn behouden als stoof waarop wortelopslag en in een enkel geval nog met een opgaand eens gekandelaberd stamstuk.
De bomen vormen een bijzonder element als verwijzing naar de hoge leeftijd van de aanleg en zijn bovendien ooit aangeplant in de voorheen gevoerde zeer korte plantafstand van 3.20 m^1 hart-op-hart. Deze bijzondere afstand is op de Horte enkel gehandhaafd in verspreid liggende onderdelen met zeer oude linden.
Bij herstel van het voorplein vorige eeuw is de rij van linden die op beide hoeken voorkwamen doorgeplant als bovenhaag. Vermoedelijk mede als maskering van het beeld op de sleets geraakte wand van de binnentuin, zie punt 2. Deze doorplant is niet historisch en verstoord nu het bewuste doorzicht op de binnentuin.

2. herstel coulisse het Hof

Ten noorden van het hoofdhuis het omgrachte historische nutstuineiland Het Hof of de binnentuin. Deze kent een mengvorm waarbij langs de centrale as een aankleding uit borders.
De zuidelijke wand van de tuin bestaat uit een meer vollere en opgaande aankleding als coulisse voor het zicht in het Hof richting het hoofdhuis. Deze wand kent een bij de tijdsgeest van begin 20^e eeuw passende invulling uit een afwisseling van meest wintergroene bomen en struiken aangevuld met sterke bloeiers.
Zichtbaar op historische beelden is dat in de oorspronkelijke opzet ook het zicht vanaf het voorplein op het Hof heel belangrijk was. Vooral het middelste deel met de toegangsdam was meer transparant ten behoeve van de doorzichten.

In huidige staat is de opbouw van de wand geheel gesloten geraakt als gevolg van uitgroei in de wintergroene exemplaren, het als gevolg van leeftijd uitdijen van soorten en een toevoeging van latere inboet na uitval.
De wand vraagt om een eenmalige grote opschoonronde waarbij per aanwezige structuurdrager afgewogen wordt of deze meer waarde vormt qua huidige uitstraling door leeftijd of juist door de ooit bedoelde vorm.

3. herstel aankleding park oostzijde huisplaats

Rondom het huis is in de 19e eeuw een landschappelijke aanplant gerealiseerd als voorzetting van de daarin de formele fase gelegen boomrijen. Zichtbaar is een inzet op vooral sterke afwisseling van blikvangers qua bladvorm en -kleur.
Aan de oostzijde bestond dit tot net na begin van deze eeuw uit een afwisseling van o.a. beuk , zomereik, es, paardenkastanje en valse acacia. Vermoedelijk was daarvoor ook aanwezig Amerikaanse eik of tamme kastanje.
De onderlaag bestaat uit hulst en hazelaar aan de voorzijde aangevuld met diverse eveneens qua kleur opvallende soorten als rode kerspruim, mahonie, conifeer en zuurbes.

Net na het begin van deze eeuw begon de boomlaag op haar retour te raken. Diverse exemplaren welke een sterke functie hadden als blikvanger zijn inmiddels uitgevallen. Resterend zijn een valse acacia, deels door opslag vergroot tot groep, aan halverwege de lengte van de strook.
Daarnaast de invulling op de uiterste zuidzijde achter het kippenhok uit een dominante beuk en een Japanse notenboom. In deze groep nog wel een kwijnende es.
Direct tegen het huis een groep uit hulst welke meerstammig is ontwikkeld en daarom aan de binnenzijde erg open is geworden. De buitenzijde verruigt na meermaals terugsnoeien. Op de voorgrond van deze groep een chamaecyparis welke eveneens tot grote hoogte en breedte is ontwikkeld.

4. Herstel zichtas achterpark

Aan de achterzijde van het huis een landschappelijke inrichting gericht op de beleving van het 19e -eeuwse landschappelijke parkje het “Engelse park”. Zichtbaar op oude beelden is een open weide als gazon waarover een rondgaand pad met lange tijd daarin een bloemstuk (bloempoef).
Aan de westzijde een prieel vanuit waar een vrij zicht naar het zuiden en oosten over de Emmertochtsloot als eeuwenoude verbinding in de aanleg van de buitenplaats. Achter het prieel de wandeling overlopend naar het Engelse park door middel van een bruggetje.

Dit gedeelte van het achterpark achter het prieel kent een wat fijnschaliger patroon van gebogen paden welke elkaar kruisen met op de daarbinnen gevormde “ogen” een invulling van heesters. Op beelden uit begin vorige eeuw is daarboven vooral opvallend de opgaande laag uit zware beuk en een achterwand uit naaldhout zichtbaar.

In huidige staat is de bovenlaag vervallen en als coulisse opgevangen door een groep van zomereiken tussen hoofdhuis en het koetshuis. De onderlaag uit heesters is echter door wortelopslag uitgebreid tot aan de wandelpaden welke als gevolg erg versmald zijn. Belangrijker nadeel is het verlies van doorzicht vanuit het huis op het bruggetje en het er achter gelegen wandelpark door uitgegroeide heestergroepen en latere aanplant van bomen.

Te herleiden is dat na uitvallen van de oorspronkelijke monumentale bovenlaag er gezocht is naar een middenweg in het behoud van de bijzondere exemplaren in de onderlaag, maar het beheer vooral is versoberd waardoor opgaande begroeiing vanuit opslag een plaats kreeg, en na verlies van de bedoelde zichtas de heesters ook niet meer in toom gehouden hoefden worden.

5. Herstel laandeel oprijlaan

De oprijlaan naar het hoofdhuis is behouden in de bijzondere vorm uit haaks op elkaar aansluitende laandelen om de oorspronkelijk ontgonnen blokken. Oorspronkelijk takte deze aan op de grote oost-west lopende laan tussen buitenplaats de Mataram en Wythem, later is een verbinding naar het noorden getrokken. De oprijlaan splitst zich naar het zuiden en loopt dan aan beide zijden van het Hof, waarbij de oostelijke arm doorloopt naar het voorplein.
De laan kent een bewuste zeer diverse opbouw, waarbij kenmerkend voor de Horte zelfs aan beide zijden van de laandelen afwisselende boomsoorten zijn toegepast. Dit is doorgezet bij periodieke vervanging van de laandelen behalve bij de laatste vervanging van de noordelijke arm.

De dwarsas ten noorden van het Hof verkeerd momenteel in een matige tot slechte staat. De bomen zijn op haar retour en vooral de rijen uit linden beginnen uit te vallen. Ook hier is de historische afwisseling nog aanwezig, want aan de zuidzijde van het rijpad is de begeleiding gevormd door zomereik. Bijzonder is verder het doorgevoerde plantverband. In de linden 3.20 m^1 hart-op-hart zoals veel voorkomend in de oude lindenstructuren op de buitenplaats en de Sallandse roede van 4.53 m^1 hart-op-hart in de rijen van zomereik. Dit doet vermoeden dat de linden hoewel van kleinere omvang mogelijk toch ouder zijn dan de eiken.

Als laatste element in de laan vallen de bedoelde doorzichten op. Centraal in dit laantracé is de uitsparing in de zichtas tussen huis en driepuntsbrug over de as van het Hof. Daarbij is het plantverband van de zomereiken bewust gedrukt en is aan de noordzijde van de laan bewust een solitaire linde geplant welke het zicht vanaf het noorden richting de doorkijk in de schutting van het Hof geleid. Bewust uitgespaard is ook de overgang tussen dit laandeel en het vervolg naar het koetshuis. Deze elleboog is bewust open gehouden als zichtas over de slingervijver (de oude Emmertochtsloot) naar het noorden als onderdeel van de landschappelijke aanleg.

6. Herstel erf koetshuis

Ten westen van het voorplein voor het hoofdhuis het oorspronkelijke koetshuis. In de historische situatie liep de westelijke weide; de Vetweide nagenoeg tot aan het erf. Het pand is na midden vorige eeuw als woning ingericht waarbij het erf aan de westzijde een invulling als privétuin kreeg en vergroot werd door een afrastering in de weide. De tuin is in huidige staat verruigd en aan de opbouw van de buitenwand te herleiden duidelijk voller geworden dan oorspronkelijk bedoeld. Oorspronkelijk vanuit privacy is door een sluipende verdichting vanuit opslag en successie een opgaand bosje ontstaan. De volle buitenwanden doen afbreuk aan de ooit meer open inrichting, de onderlinge relatie tussen de gebouwen en de bedoelde zichten over de buitenplaats.

Zichtbaar op de vroegste kaarten is dat ten westen van het koetshuis een grachtarm van de Emmertochtsloot lag. Deze vermoedelijke opvaart was gericht op het koetshuis, de haaks op de watergang staande schuur (thans kantoor) en de Vetweide aan de westzijde. Veel buitenplaatsen hadden een aanvoerroute via een hoofdwatergang zoals hier de Emmertochtsloot. De watergang is zichtbaar tot op de topografische kaarten van net na midden vorige eeuw. Het is zeer aannemelijk dat sinds begin 20^e eeuw de watergang langzaam dichtgeslibd is geraakt en bij de aanleg van de tuin verder is opgevuld (locatie composthoop).

Aan weerzijden van de depressie welke is ontstaan na opvullen van de grachtarm enkele zeer markante veterane bomen; tamme kastanje en linde. Uit mondelingen overlevering is bekend dat hier ooit sprake was van een mogelijk (noten-)boomgaard, maar goed geschouwd blijken de resterende bomen uit een veel oudere fase te resteren. Het blijken de restanten van de eeuwenoude boombegeleiding langs de watergang als opvaart. Deze boomrijen staan schetsmatig aangegeven op de kadastrale situatie begin 19e eeuw en blijken uit nameting op de oudste plantafstand van de buitenplaats te staan, 3.20 m^1 hart-op-hart. De kern van de linden nog uit drie opgaande en één ingestort exemplaar nog op de enkele afstand van 3.20 m^1 h.o.h. De drie resterende kastanjes na uitval op 6.40 m^1 h.o.h.

Overzicht herstelpunten De Horte

1. Herstel voorplein

Huidige situatie

- vanaf het oprijpad aan de westzijde een overgang naar een rondgaand oprijpad
- vanaf het rondgaande pad een wandelpaadje naar de binnentuin (afd. 2)
- vanaf het rondgaande pad een wandelpaadje naar de boerderij (vak 1f)
- de toplaag van alle paden uit grof riviergrind
- dit grind ligt niet stabiel en werkt zich door betreding naar buiten op de randen van de gazons

- centraal een gazon afgezet met zwerfkeien. De randen raken verlopen door verkeer
- aan de noordzijde een overgang naar het talud van de gracht als gazon
- op het talud op beide buitenhoeken een rij van veterane linden (7 stuks)
- daarvan nog 3 exemplaren met een weinig vitaal stamstuk
- tussen de oude bomen een inboet van jongere leilinden (4 stuks) welke erg kwarrig ontwikkeld zijn met een ongelijke takaanzet en diverse aantastingen aan de stamvoet
- deze exemplaren zijn in het laatste deel van vorige eeuw doorgeplant maar blijken niet oorspronkelijk

Maatregelenplan

- de tussenliggende rij van leilinden verwijderen, 4 stuks
- bij voorkeur de bomen omtrekken en de wortels los zagen
- het gazon herstellen door aanvullen van grond

- de oude linden met stamstukken innemen tot in de trommel, 7 stuks
- overwegen de boom op de zuidwestelijke hoek opnieuw te kandelaberen indien mogelijk
- alle trommels daarna in een snoeiregime brengen ter behoud, als verwijzing naar de hoge leeftijd van de aanleg, 7 stuks

- de toplaag van grof grind van het rijpad en de wandelpaden verwijderen, 329 m^2
- het gazon (medaillon, het talud aan de noordzijde en langs de oostzijde) uitzetten in een stalen opsluitband, 77 m^1
- ter plaatse van de overgang naar wandelpaden de stalenband verdiept aanbrengen om het grindbed van het rijpad te stabiliseren

- de randen van de gazons aanvullen met zwarte grond en doorzaaien, 38 m^2
- de randen van het medaillon en het gazon aan buitenzijde afzetten met zwerfkeien zoals bestaand. De oude exemplaren aanvullen; aanvoer ± 10 stuks
- de toplaag van de paden aanvullen met parelgrind, 290 m^2
- eventueel de wandelpaden naar het Hof en de brug met de boerderij uitvoeren in leem, 43 m^2

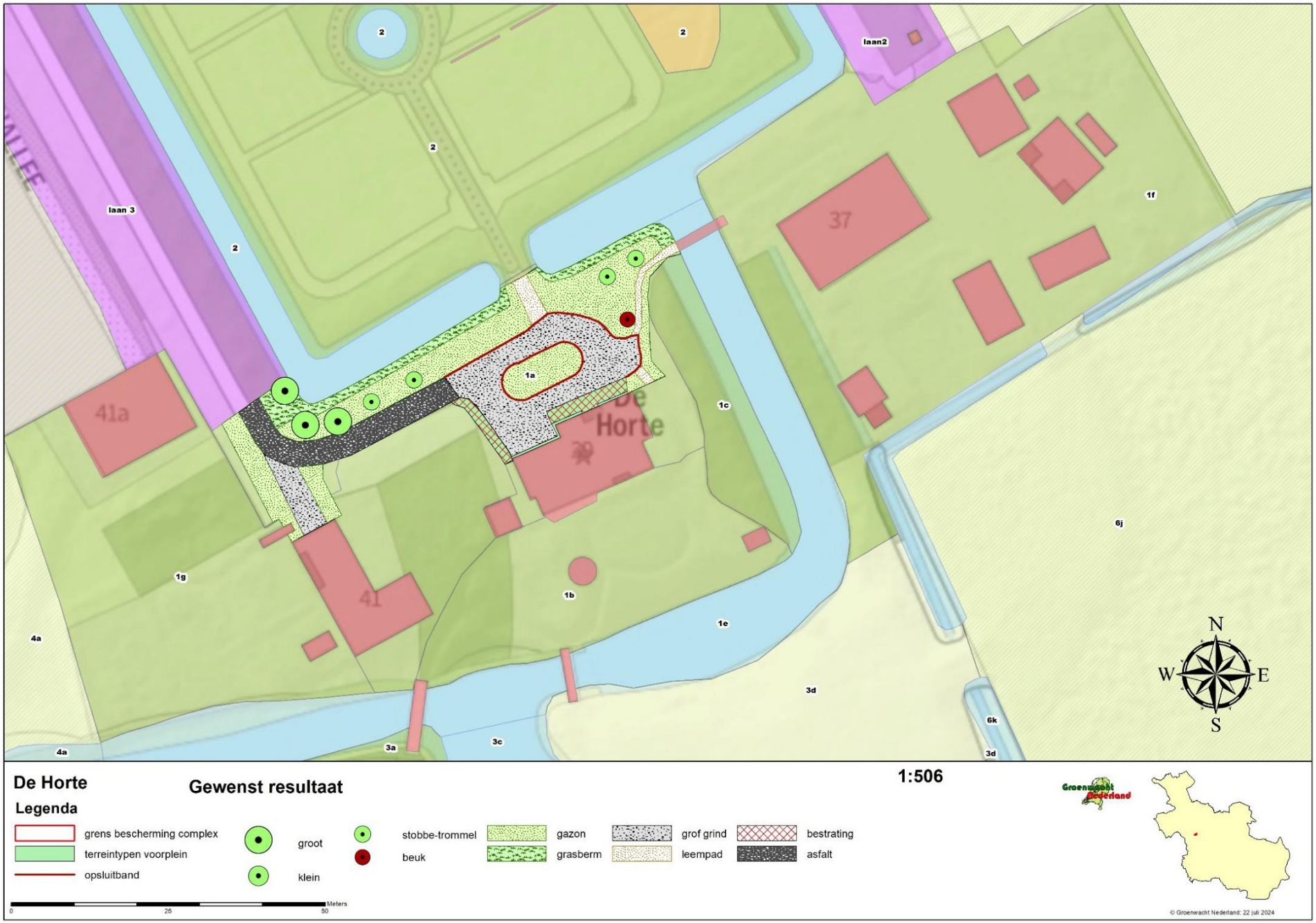
← het overzicht van het voorplein waarop goed zichtbaar is dat het rijpad zich verplaats door “opschuiven” van het grind. De randen van de gazons raken daardoor vormeloos.
Op het talud van de gracht met het Hof (onderzijde foto) de restanten van oude linden als trommels met daartussen de later toegevoegde doorplant.

↓ het bedoelde open beeld als relatie tussen het huis en het Hof. Dit raakt verstoord door de later toegevoegde lindenrij.

Huidige situatie

Gewenst resultaat

2. Herstel coulisse het Hof

Huidige situatie

- dit betreft de wand aan de zuidzijde van het Hof, 70 m[1]
- de wand kent een bewuste opbouw uit wintergroene soorten struiken, halfhoge bomen en coniferen
- ter plaatse van de brug en als overgang op het talud een aantal loofbomen als blikvanger vanwege de bloei
- de onderlaag is aangevuld met bloeiende struiken passend bij een aanplant begin 20e eeuw
- in die onderlaag enkele opvallende soorten als blikvanger, welke wel sterk last hebben van uitgroei en ingroei vanuit opslag
- in de kruidlaag stinzenflora
- ter plaatse van de aansluiting op het voorplein een haagje met kwartrond aansluitend op de middenas van de binnentuin

Maatregelenplan

- de wand opschonen van soorten welke niet te handhaven zijn, 14 stuks
- alle opslag verwijderen, 560 m²

- de te handhaven soorten afzetten zodat ze opnieuw kunnen uitlopen, 21 stuks
- de bedoelde weggevallen bomen en struiken vervangen door een gelijke soort
- de open delen in de onderlaag inboeten door een bij het tijdsbeeld passende soort (vroeg 20e eeuw)
- daarbij uitgaan van een soort welke door periodiek afzetten te verjongen is
- daarbij uitgaan van toepassing van wat grotere groepen om het beeld van een te gekunstelde border te voorkomen
- daarbij aandacht voor behoud van de bedoelde doorzichten vanaf het voorplein, voornamelijk links en rechts van het toegangspad

- toe te passen vervangers uit het sortiment passend bij het tijdsbeeld begin 20e eeuw
- hogere soorten: schijnhulst (Osmanthus aquifolium), mahonie (Mahonia japonica of aquifolium), Japanse kwee (Chaenomeles japonica), struikkamperfoelie (Lonicera tatarica 'Alba'), Sneeuwvlokkenboom (Chionanthus virginicus), kornoelje (Cornus), erwtenstruik (Caragana arborescens), Chinees klokje (Forsythia), hortensia (Hydrangea),
- lagere soorten: zuurbes (Berberis), Amerikaanse sering (Ceanothus caeruleus), krachtwotel (Eleutherococcus sieboldianus), sneeuwbalspirea (Physocarpus opulifolius), ganzerik (Potentilla fruticosa), ribes (Ribes odoratum of sanguineum), spierstruik (Spiraea cantoniensis), weigela (Weigela floribunda)

- gerekende inboet
  3 st. conifeer (schijncypres)
  1 st. opgaande boom (noot)
  42 st. heester (zie plantlijst)

- de onderlaag invullen door uitbreiding van de stinzenflora of eventueel een bodembedekker passend bij het tijdsbeeld. NB nadelig van de laatste is de verwachte onderhoudsdruk die een snelle bedekker op termijn op zal leveren

↑ beeld op het Hof vanaf het huis in begin 20e eeuw.

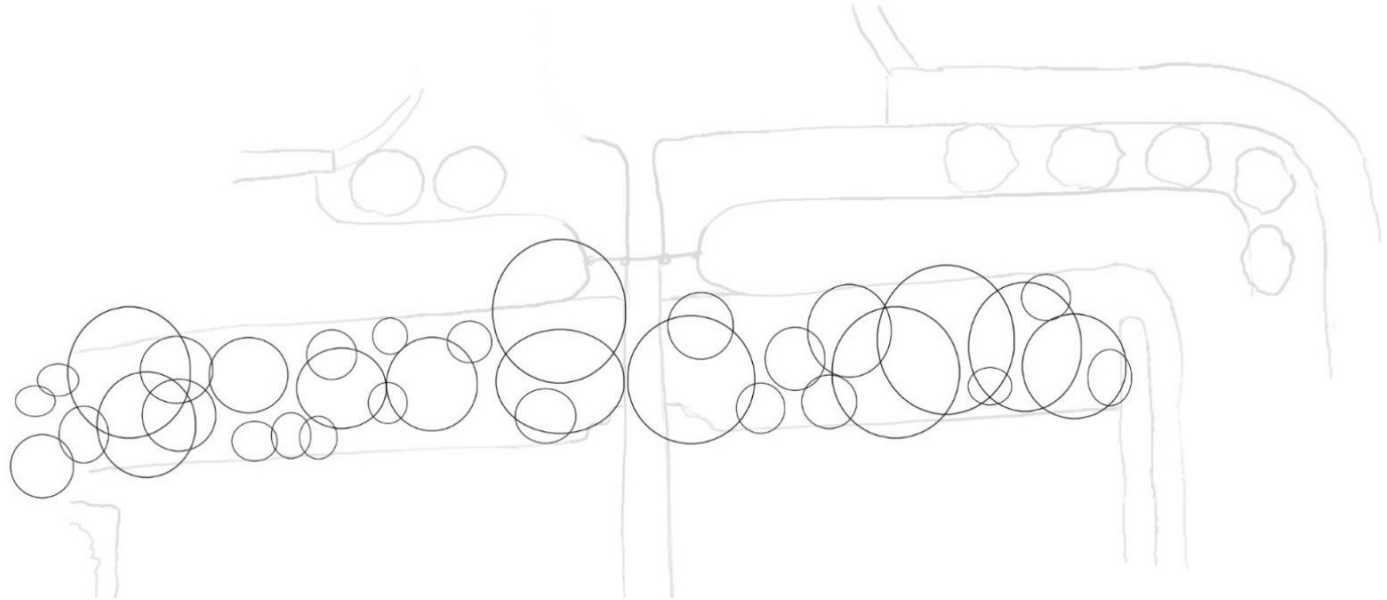

↑ ter hoogte van het toegangshek is de meer transparante doorkijk nog goed te herkennen.

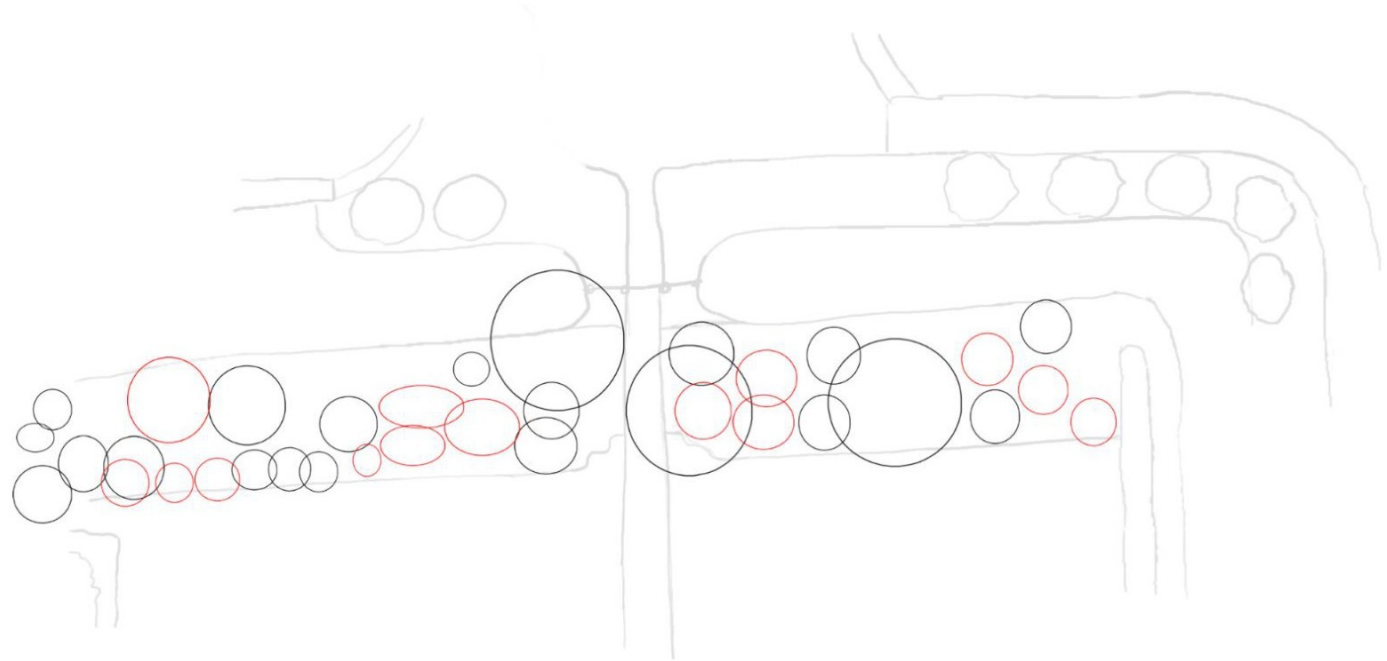

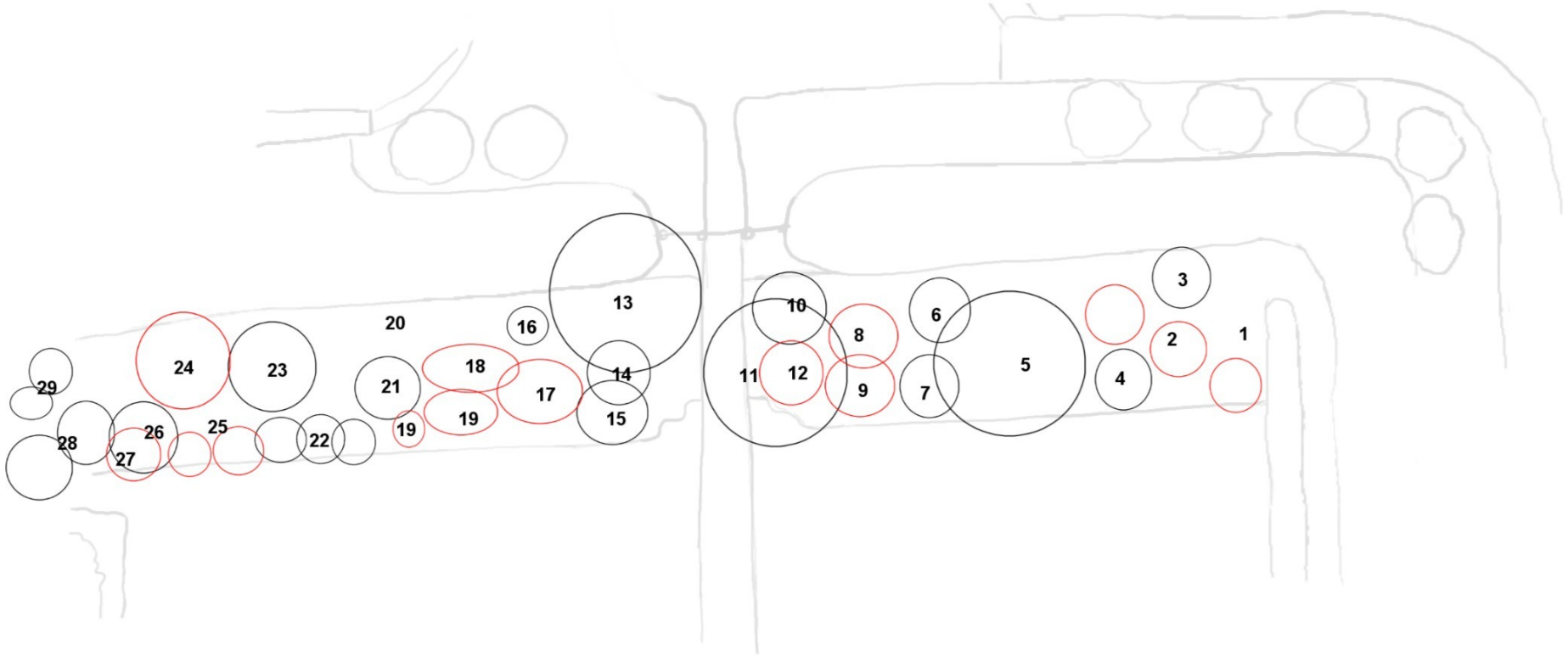
↑→ meer naar buiten is te zien dat de wand van groenblijvers zich zover heeft ontwikkeld dat het transparante beeld verloren is gegaan.

De huidige situatie waarin veel oude bomen en heesters welke door een grote kroonomvang elkaar verdrukken en het doorzicht be lemmeren.

Gewenst resultaat, met in zwart de te handhaven exemplaren op basis van te herstellen kroon of bijzondere waarde vanwege leeftijd. In rood de te vervangen beplanting.

Ingrepen van west naar oost (rechts naar links):

1	hulst	Verwijderen inclusief stobbe
2	schijncypressen	Verwijderen huidige exemplaren, met behoud stobbe vanwege talud. Inboet 3 nieuwe exemplaren in lijn met de standplaats.
3	mispel	Handhaven door snoei
4	mahonie	Handhaven door innemen
5	beverboom	Handhaven door snoei
6	rododendron	Handhaven door innemen
7	Japanse kwee	Handhaven door innemen, ingroei zwarte appelbes verwijderen
8	taxus	Latere toevoeging. Vervangen door passende inboet
9	rotsheide (Pieris)	Proberen te handhaven door innemen maar rekening houden met inboet
10	zuurbes	Handhaven door snoei
11	geelhoutboom	Handhaven door snoei
12	x	Toe te voegen inboet (lage soort)
13	trompetboom	Handhaven door snoei
14	rododendron	Handhaven door innemen
15	lepelboom (Kalmia)	Handhaven door snoei
16	hazelaar	Handhaven door innemen

17	x	Inboet passende soort op vrijgekomen ruimte door rododendron
18	x	Meerstammige hulst vervangen door passende inboet heester
19	x	Inboet passende soort op vrijgekomen ruimte rododendron/hulst
20	hulst/taxus	Diverse exemplaren uit opslag verwijderen incl. stobbe
21	hazelaar	Handhaven door innemen
22	rodo/ 2st rotsklokje (Enkianthus)/ Jap. kwee	Handhaven door innemen
23	thuja	Exemplaar uit grondaflegger handhaven
24	walnoot	Huidige slechte exemplaar verwijderen met behoud stobbe vanwege het talud, inboet door gelijke soort
25	x	Opslag uit hulst verwijderen, inboet met passende lage soort
26	taxus	Handhaven door innemen
27	x	Inboet passende soort op vrijgekomen ruimte
28	hazelaars	Handhaven door snoei
29	hazelaar/ kardinaalsmuts	Handhaven door snoei
alg.	onderbeplanting	doorplanten onderlaag met bodembedekker/stinzen

3. aankleding park oostzijde huisplaats

Huidige situatie

- direct tegen het huis een conifeer welke wat te ver is doorgeschoten
- als achtergrond tegen het huis een groep uit hulst welke meerstammig is ontwikkeld en erg verruigt door naar buiten gerichte groei
- in de groep ingroei van een acacia uit opslag

- aan de oostzijde als strook langs het talud van de gracht is de noordelijke helft geheel uitgevallen. Hier voornamelijk opslag van zaailingen van valse acacia
- halverwege de lengte van de strook een meerstammige valse acacia waarvan de hoofdstam minder vitaal is geworden en veel dood hout aangemaakt heeft
- naar het zuiden een betere opgaande invulling, maar in de groep een es welke aangetast is en uit zal vallen. Deze concurreert wel met de kroon van de grote beuk

- op het zuidelijke deel van de strook een onderlaag hulst en hazelnoot welke als gevolg van lichtconcurrentie erg lange loten hebben ontwikkeld
- als voorgrond diverse sierheesters uit begin vorige eeuw als zuurbes, mahonie en kerspruim welke eveneens in de strijd om licht erg ver naar buiten zijn ontwikkeld

Maatregelenplan

- de strook geheel opschonen van jonge opslag, 294 m^2

- het pad op breedte steken, 1.20 m^1 breed x 19 m^1
- aan weerszijden langs een regelmatig te maaien berm van ± 30 cm vrij maken
- deze banen aanvullen met zwarte grond

- de conifeer tegen het huis handhaven door te toppen en jaarlijks te snoeien
- uit de groep van hulst tegen het huis het beste exemplaar terug op stam zetten
- de 2 overige stammen rooien
- ter behoud richting de toekomst een jonge hulst aanplanten
- de zaailing van valse acacia verwijderen
- de rododendrons af zetten op kniehoogte

- in de strook tegen de gracht de hulst (om weer uit te lopen) en de zieke es afzetten, 4 st
- de hoofdstam van de valse acacia ontdoen van dood hout en innemen
- uit stammen de beste handhaven als toekomstig exemplaar, 2 vellen
- de hazelaars en kerspruim afzetten op kniehoogte, 4 stuks
- de mahonie en zuurbes terugsnoeien, 2 stuks

- als toekomstige bovenlaag de boomrij op de kop van talud herstellen door inboet van 6 jonge bomen (zomereik, groene beuk, paardenkastanje, tamme kastanje, Amerikaanse eik en es)
- de heesterwand aanvullen met enkele wintergroene soorten en bloeiend “Engels hout” zoals passend bij het beeld uit 19^{e} eeuw
- daarbij kiezen voor soorten welke door periodiek afzetten op maat te behouden zijn:
  krent (*Amalanchier rotundifolia*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), sering (Syringa vulgaris), struikkamperfoelie (*Weigela*), liguster (*Ligustrum vulgare*), vlier (*Sambucus*), rimpelroos (*Rosa rugosa*), boerenjasmijn (*Philadelphus coronarius*), bruidsbloem (*Deutzia*)
- daarbij doorplanten in een niet te bont repeterend plantschema zodat op de langere termijn bij onderlinge concurrentie het totale bestand aan soorten behouden kan worden
- gerekend 30 stuks

- pad aanvullen en aftrillen (bolrond) met een nieuwe toplaag van leem

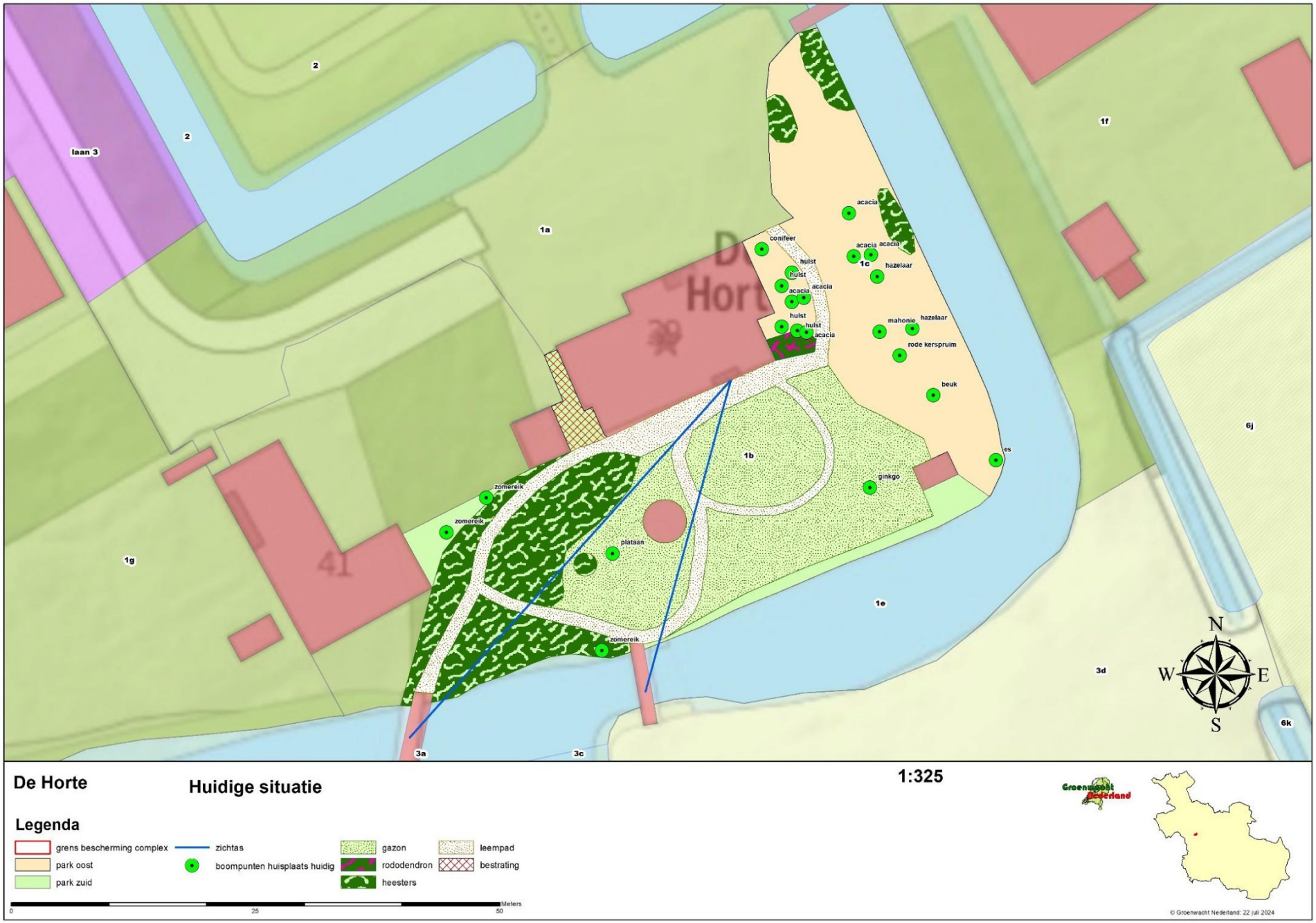
↑ de opgaande wand naast het huis met op de achtergrond de rij van linden aan de overzijde van de gracht. De wand direct tegen het huis is door uitval erg open geraakt.

↑ na uitval in de boomlaag veel jonge opslag van bomen uit de natuurlijke zaadbank.

← in de onderlaag nog enkele zeer fors uitgegroeide exemplaren vanuit de historische invulling.

Huidige situatie

Gewenst resultaat

4. Herstel zichtas achterpark

Huidige situatie

- belangrijk gegeven is dat wij bij de schouw van de invulling tussen huis en brug naar het Engelse park rekening moeten houden met de ontwikkelingen gedurende de 20e eeuw
- rond het midden van de 19e eeuw is de inrichting in de omgeving aangepast naar de landschappelijke stijl. Onduidelijk is of de bomen welke eertijds de bovenlaag vormden in het achterpark toen nieuw zijn aangeplant of zijn gehandhaafd vanuit een voorgaande tuinlaag
- de situatie zoals echter zichtbaar op de historische beelden bestaat al niet meer sinds de jaren '90 van de vorige eeuw toen ook de laatste beuken in dit parkdeel uitvielen

- aanwezig zijn nog enkele bomen vanuit een latere inboet als gedenkboom (beuk en plataan) en een eik op de waterlijn ontstaan vanuit opslag
- deze bomen hebben alle als gevolg van een tekort aan begeleidende snoei of aantastingen een afwijkende kroonopbouw. Storender is dat ze alle in de bedoelde doorzichten van de historische aanleg staan

- de heesterzoom kent eveneens enkele oude exemplaren uit mispel, sneeuwbes, struikspirea, kerspruim en liggende schijncypres (*Chamaecyparis pisifera*)
- alle groepen zijn echter vanuit wortelopslag vele malen groter geworden dan hun oorspronkelijke standplaats

- oorspronkelijk waren er mogelijk slechts 2 paden
- vanuit het huis in een iets gebogen vorm naar de brug naar het Engelse park
- vanaf de zuidzijde van het gazon (onder het bloemstuk en het prieel) naar de brug richting de Bleek als weide aan de overzijde van de Emmertochtsloot. Dit pad liep door en sloot net voor de brug aan op het bovengenoemde rechtstreekse pad
- beide paden zijn nu versmalt, plaatselijk tot 60 cm, waar ze oorspronkelijk breed genoeg waren voor 2 mensen (± 1.20-1.40 m^1)
- het tussenliggende paadje aan achterzijde van het prieel is niet historisch terug te voeren. Dit kan omgevormd worden naar grasbaan

Maatregelenplan

- de storende bomen rooien, 3 stuks
- bij voorkeur daarbij de stobbe wegfrezen of de bomen omtrekken en met kluit uitzagen
- de uitgegroeide exemplaren van schijncypres verwijderen
- de oude mispel en kerspruim afzetten tot de bedoelde maatvoering (ronde clumps)

- het gebogen pad van huis naar de brug van het Engelse park uitzetten, 1.20 m^1
- het pad tussen beide bruggen naar Engels park en Bleek uitzetten, 1.20 m^1
- het profiel van alle paden met een kraantje vrij steken van wortelopslag tot op oorspronkelijke breedte, 1.20 m^1
- daarbij rekening houden met naast beide paden een te maaien berm aan weerszijden van 60 cm
- daarbij de overmaat aan soorten uit wortelopslag als sneeuwbes en struikspirea rooien en afvoeren (let op bij hergebruik grond zullen de wortels weer uitlopen!)

- de berm aan weerszijden aanvullen met zwarte grond
- het paadje aan de achterzijde van het prieel opvullen met zwarte grond
- de paden aanvullen met leem (lemig zand)
- de paden bolrond afwerken boven de naastliggende bermen
- de grote border van voormalige liggende conifeer (*Cham. pisifera*) spitten, 63 m^2
- ter verbetering de border aanvullen met zwarte grond
- de border inplanten met soorten als bestaand, liggende schijncypres (10 stuks) en af te zetten soorten als sneeuwbes of ribes (30 stuks)

- *het is te overwegen een beuk op de bedoelde locatie achter het prieel terug te planten, maar deze zal lange tijd het beeld in de zichtas verstoren. Eventueel is dit ook te bewaren tot er eens meer uitval in het park optreedt en er groter herstel door inboet nodig is*

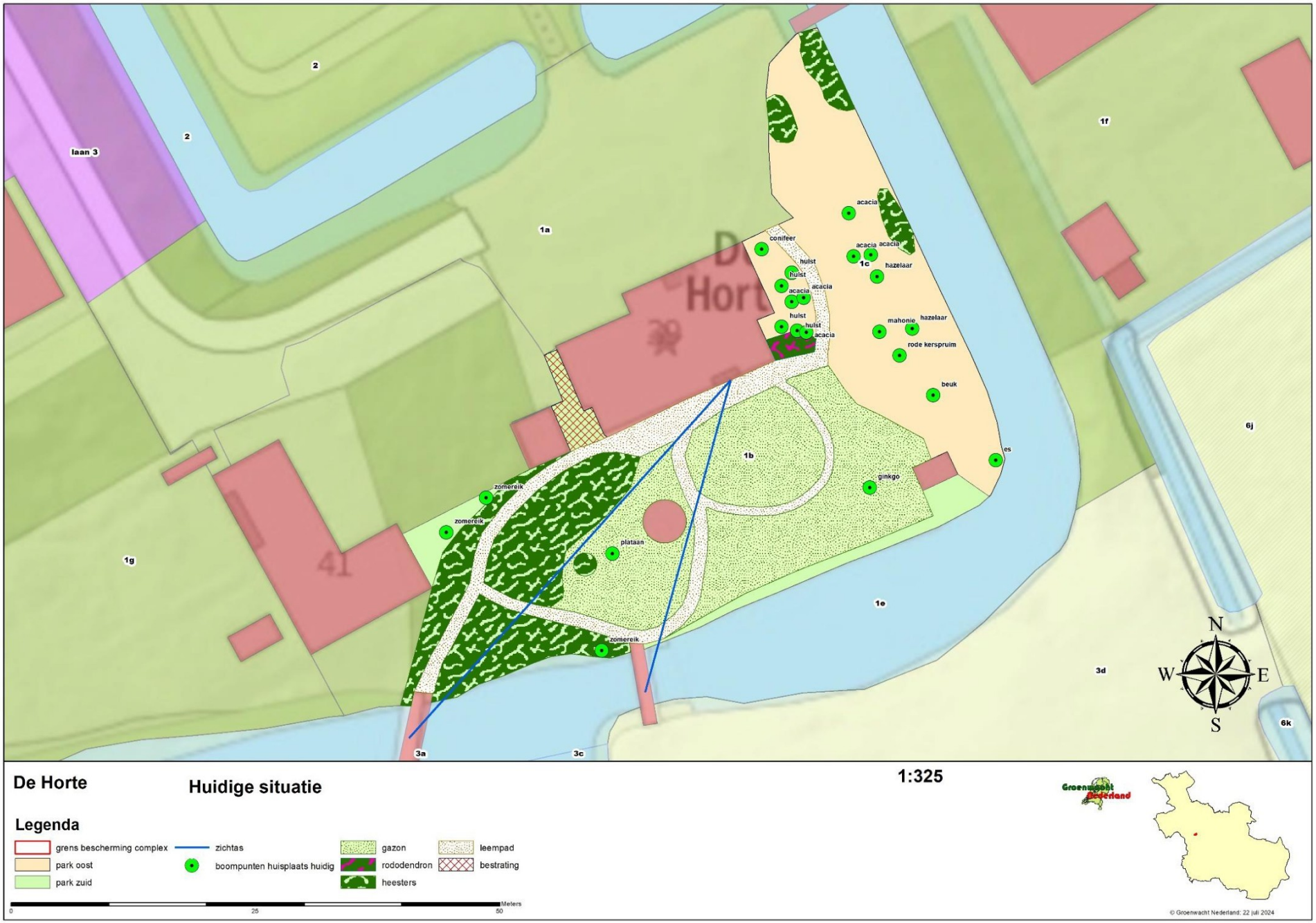
↑ de invulling in overgang tussen het huis en het Engelse park aan de zuidwestzijde (rechtsboven). Te zien is de sterke vernauwing van de paden door uitgroei vanuit wortelopslag.

↑↓ door uitgroei is de open berm langs de wandeling verdwenen. Tevens heeft dit er toe geleid dat de vulling in de kern van de vakken zo ver is uitgegroeid dat het beeld tussen huis en brug verdwenen is.

Huidige situatie

Gewenst resultaat

5. Herstel laandeel oprijlaan

Huidige situatie

- haaks deel van de oprijlaan ten noorden van de binnentuin “het Hof”
- de laan is beplant tussen het later in de as van de laan gebouwde “Witte huis” aan de oostzijde tot voor de aansluiting op de kopse zijde van de zuidwestelijke oprijlaan (laan 3)
- de laan is aan de noordzijde van een dubbele beplanting uit linden in driehoeksverband met een onderlinge hart-op-hartafstand van 3.40 m^1 (*niet herkende voetmaat).* Dit lijkt ten behoeve van het doorzicht te zijn verschoven uit de oorspronkelijke toegepaste maat van 3.20 m^1 h.o.h. De rijen komen aan de oostzijde namelijk niet goed uit
- de laan is aan de zuidzijde langs de grachtarm beplant met zomereiken in dubbele rij in driehoeksverband met een onderlinge afstand van 4,53 m^1 (= 1 Sallandse roede)
- de afstand tussen de rijen betreft 2.90 m^1 (= 10 voet)
- aan de noordzijde van de centrale as 1 solitaire linden welke in een iets betere kwaliteit heeft maar wel veel waterlot aanmaakt op de stamvoet. Dit verstoort het doorzicht
- Nb het oostelijke deel van de zuidelijke berm is al eens herplant in beuk en buiten opname gehouden
- De bermen kennen na opschonen van opslag een regelmatig maaibeheer

Maatregelenplan

- om lichtconcurrentie te voorkomen de laan in haar geheel vervangen
- rekening houden met tijdige ecologische monitoring

- alle bomen vellen en afvoeren (laanbomen en 1 linde aan de noordwestzijde vanuit opslag), 92 stuks
- alle stobben (ook van eerder uitgevallen exemplaren) tot op maaiveld verwijderen, 97 stuks
- al het vrijgekomen hout afvoeren en de bermen schonen
- rekening houden met herstel van profiel van de plantgaten/bermen door aanvoer van schone grond

- herplant van de rijen linden op de historische hart-op-hart afstand van 3.40 m^1
- uit te zetten aan weerszijden vanuit de centrale zichtas. Dit behoud de historische snijpunten behouden
- totaal aan te planten met boompaal 82 stuks
- de solitaire linde aan de noordzijde handhaven, maar wel opkronen tot ± 8 m^1 daarbij doorhangende takken verwijderen

- herplant van de rijen zomereik op de historische hart-op-hart afstand van 4.53 m^1
- uitzetten vanaf het doorzicht over de brug vanuit het Hof. Dit zal zoveel mogelijk de historische snijpunten behouden
- totaal aan te planten met boompaal 38 stuks

↑ beeld door de laan vanuit het westen. Aan de linkerzijde (noord) veel ontbrekende linden in de binnenrij.

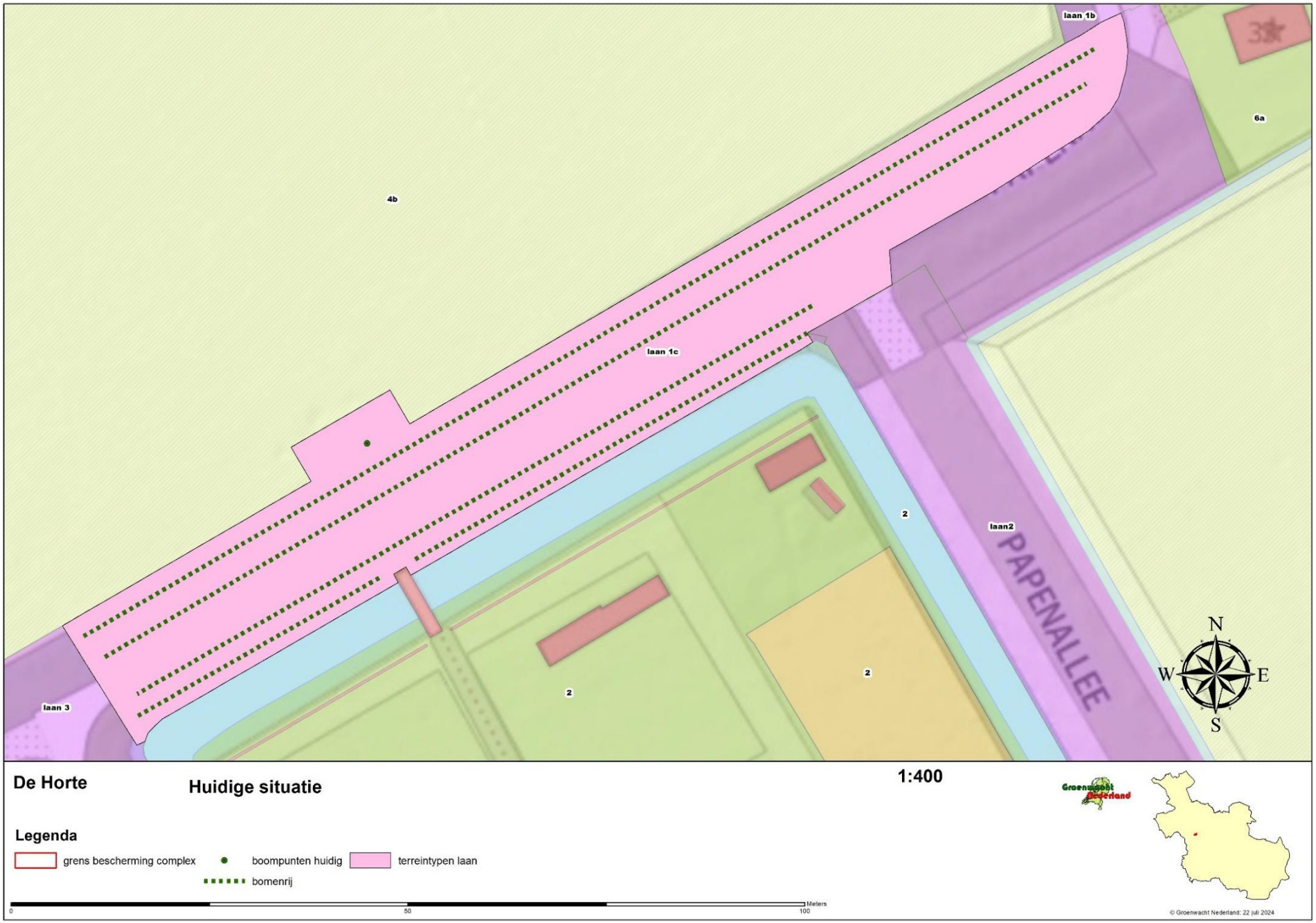

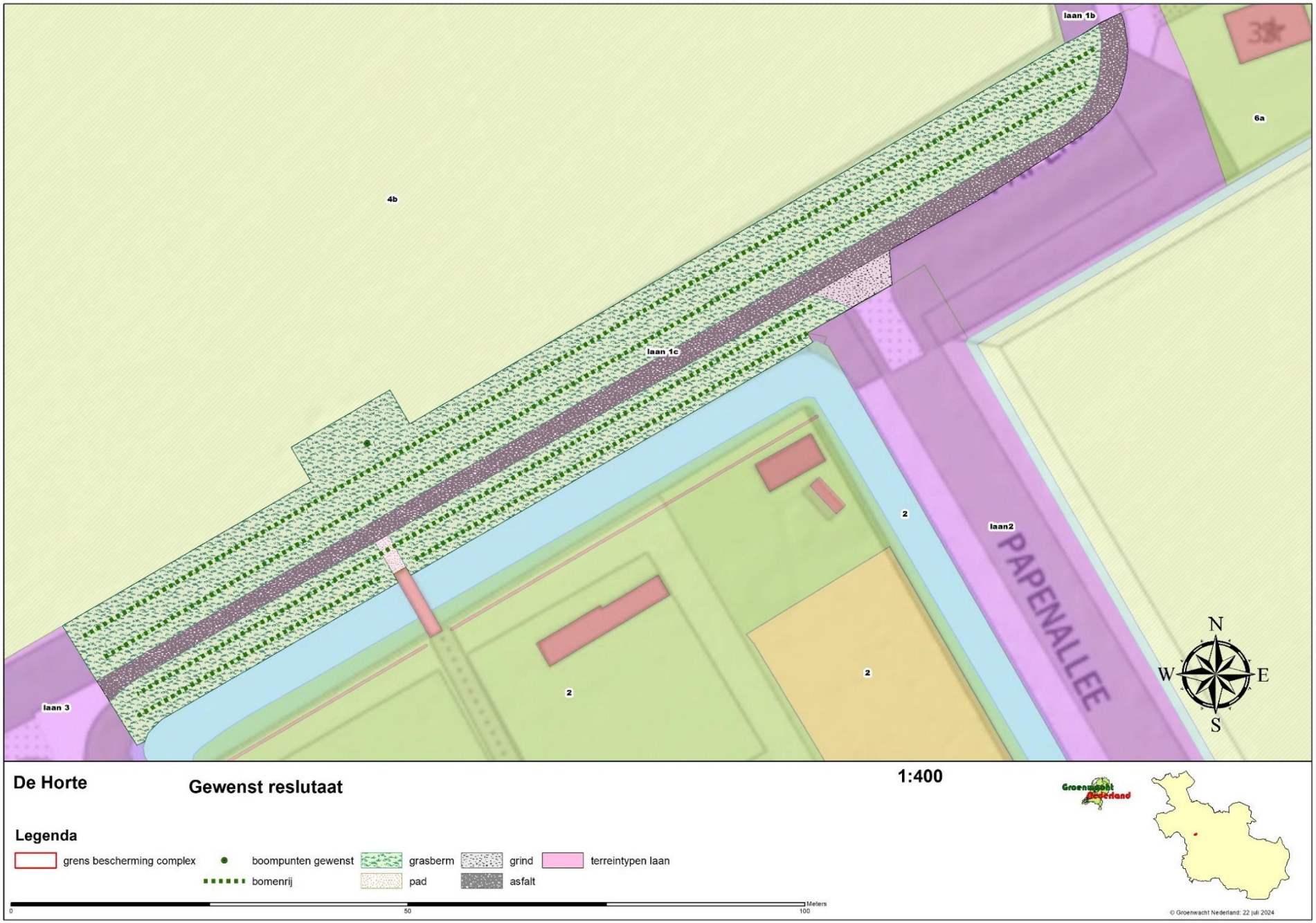
←↑ in de oude bomen is versneld veel uitval opgetreden. Het grootste percentage in de rijen ontbreekt, zeker gezien de oorspronkelijke korte afstand in het driehoeksverband.

↑ sterke uitval in de zomereiken aan de zuidzijde.

Huidige situatie

Gewenst resultaat

6. Herstel erf koetshuis

Huidige situatie

- ten westen van het koetshuis een door een raster van de Vetweide afgescheiden perceeltje
- oorspronkelijk liep de Vetweide door tot aan een rij kastanjes
- het perceeltje is na midden vorige eeuw als tuin bij het koetshuis betrokken waarbij er lange tijd een solitaire grote eik is gehandhaafd
- na gebruikt te zijn als moestuin resteren in de huidige staat nog enkele fruitbomen als appel en mispel op de oever van de tochtsloot
- daarnaast nu in een wat verruigde staat de borders uit de siertuin
- langs de west- en noordzijde toegevoegd voor de privacy een opgaande wand aangevuld met een wintergroene onderwand. Deze is nu doorgroeit met exemplaren uit opslag
- langs de oostzijde tegen het voorplein een beukenhaag met daarboven een 3-tal erg groot ontwikkelde coniferen (niet oorspronkelijk)
- aan de zuidzijde een aantal bomen vanuit de erfinrichting:

- vanaf de noordelijke grens 2 rijen veterane tamme kastanjes en linden
- de kastanjes verkeren in hun eindstadium, vertonen zwaar dood hout en stevige uitgroei op snoeiwonden en takbreuken
- de uitval van de laatste kastanjes is binnen afzienbare tijd te verwachten
- de linden hebben vanuit wortelopslag een zeer grote kraag gevormd waarin enkele tot boomvorm doorgeschoten toppen
- herstel van de rijen door inboet heeft in de huidige vorm geen zin. Er is te veel schaduw en grote kans op wortelschade aan de oude exemplaren
- het is verstandig te wachten tot algehele uitval in de rijen heeft opgetreden en dan de structuren in haar geheel opnieuw aan te planten

Maatregelenplan

- de coniferen tegen de landbouwschuur rooien, 3 stuks
- de bomen vanuit opslag aan de westzijde rooien, ± 42 stuks
- bij alle te rooien bomen proberen deze met wortelkluit te rooien of nadien met stobbenfrees de stobben tot in het maaiveld verwijderen
- de wintergroene ondergroei rooien, 75 m²
- bij alle werkzaamheden aandacht voor ontzien van de veterane bomen
- de oude kastanjes en linden na beoordeling door een boomdeskundige innemen tot ze aanvaardbaar zijn vanuit het oogpunt van veiligheid. Vooral de kastanjes hebben het erg zwaar en vertonen veel dood hout en afwijkingen in de kroon

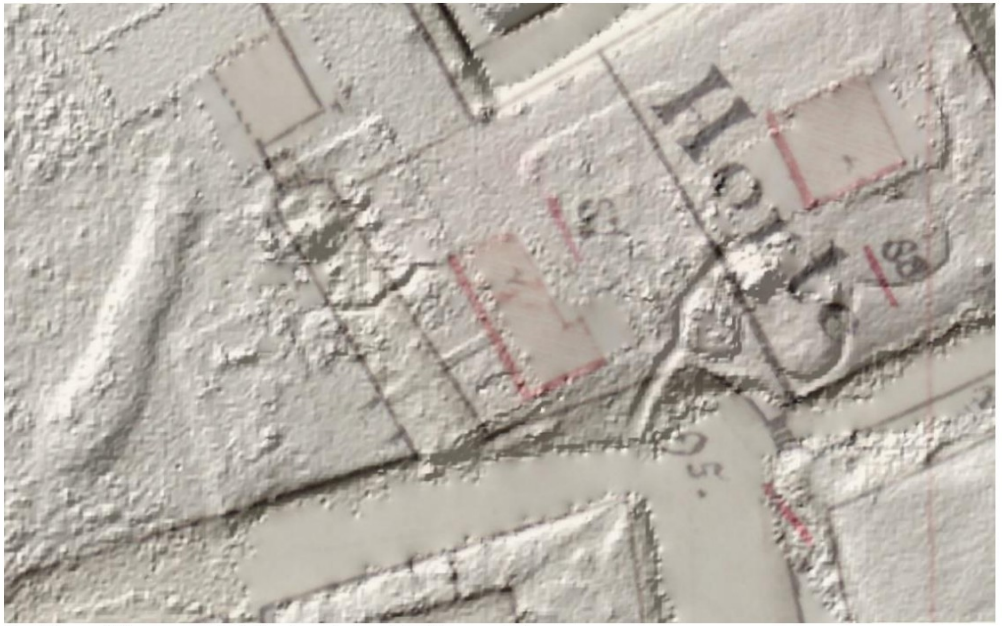
- de later toegevoegde borders verwijderen waarbij de oudste fruitbomen eventueel worden gespaard
- tot aan het raster met de Vetweide de tuin opschonen van restanten van bestrating, borderranden, houten bouwwerkjes en takhout
- de ondergrond vlakken van kuilen, maar met behoud van de depressie van de watergang!
- de oude opvaart is bij gelegenheid altijd op diepte te brengen, maar nu is nog onduidelijk waaruit de grachtvulling bestaat

- de functie van erf herstellen door tegen het huis een passende bestrating te handhaven
- de rest van het vlak weer maaibaar te maken als onderdeel van de historische Vetweide
- daarbij of de afrastering van de weide verplaatsen tot aan de kastanjes óf een extensief maaibeheer toepassen over het huidige afgerasterde vlak
- als verwijzing naar de historie kan dan de depressie van de gracht regelmatiger worden uitgemaaid

- de boomrijen liepen, afgaand op de 19e -eeuwse kaart, door tot aan de Emmertochtsloot. Als de laatste exemplaren van een rij zijn uitgevallen is het vanwege historisch behoud van de lijnelementen verstandig een rij in het geheel opnieuw aan te poten tot een volle rij uit linden en kastanje

Kadastraal minuutplan 1811-1832 (zuiden rechts)

Grachtarm 19e eeuw op huidige hoogtekaart (zuiden onder)

↑ beeld over de weide van de in vorige eeuw afgescheiden moestuin/siertuin.

↑ aan de noordzijde nog duidelijk het verloop van de historische opvaart herkenbaar.

→ aan weerszijden van de depressie van de vaart rijen van monumentale bomen. Wel in een matige tot slechte staat.

Huidige situatie

Gewenst resultaat